

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

(συμπλήρωση και επέκταση των κανόνων της
Μεγάλης Γραμματικής του Μ. Τριανταφυλλίδη)

Το κόμμα χρησιμεύει για τον λογικό χωρισμό των νοημάτων στον γραπτό λόγο και την ανάδειξη της σημασίας των προτάσεων. Διευκολύνει την κατανόηση και συντελεί στη σωστή ανάγνωση. Μερικές φορές ισοδυναμεί με παύση στον προφορικό λόγο, άλλες φορές όχι.

1) Το κόμμα χρησιμοποιείται στο ασύνδετο σχήμα εκφοράς του λόγου, όπου παραθέτουμε όμοιους συντακτικά όρους της πρότασης (δηλ. υποκείμενα, αντικείμενα κτλ.) ή όμοιες συντακτικά προτάσεις (δηλ. κύριες ή δευτερεύουσες) χωρίς συνδέσμους:

*Η ατμόσφαιρα ήταν ζεστή, φιλική, χαρούμενη.
Ξαφνικά άρχισε να βρέχει, να αστράφτει, να βροντάει.*

2) Τη μετοχή σε -οντας (και τους προσδιορισμούς της) τη χωρίζουμε με κόμμα στην περίπτωση που έχει θέση επεξήγησης ή αντιστοιχεί σε εξαρτημένη (δευτερεύουσα) πρόταση με χαλαρή νοηματική σύνδεση με την ανεξάρτητη (κύρια) πρόταση:

*Έτσι συμπεριφέρεσαι πάντα, φωνάζοντας και βρίζοντας;
Ξέροντας πως δεν ακούει (= επειδή ήξερα), σταμάτησα να μιλάω.*

αλλά:

*Έφυγε τρέχοντας.
Απομακρύνθηκε γελώντας.*

3) Σε απαρίθμηση επιθέτων το κόμμα χωρίζει τα επίθετα μεταξύ τους όταν το καθένα από αυτά προσδιορίζει το ουσιαστικό ακριβώς όπως τα άλλα:

Μιλούσε με βραχνή, λυπημένη (= βραχνή και λυπημένη) φωνή.

Όταν όμως το τελευταίο επίθετο αποτελεί με το ουσιαστικό σύνολο στο οποίο αναφέρεται το προηγούμενο επίθετο, τότε δε χωρίζεται με κόμμα:

Ένα θαυμάσιο ηλιόλουστο πρωινό.

(Παραφράζοντας θα πούμε: «ένα θαυμάσιο πρωινό με “ήλιο” και όχι “ένα θαυμάσιο και ηλιόλουστο πρωινό”»)

4) Η παράθεση και κάθε είδους επεξήγηση χωρίζονται με κόμμα:

*Η κυρία Μαρία, η σπιτονοικοκυρά μου, είναι θαυμάσια γυναίκα.
Αυτό δεν το ήξερα, πως σπουδάζει στο εξωτερικό.*

5) Η κλητική προσφώνηση χωρίζεται πάντοτε με κόμμα:

Πήρα την κάρτα σου, Γιάννη, και σ' ευχαριστώ.

6) Κάθε μόριο ή επίρρημα στην αρχή της πρότασης που συνδέει το νόημα με τα προηγούμενα χωρίζεται με κόμμα:

Όχι, δεν έχω καμιά διάθεση να σε δω.

Έτσι, έμειναν όλοι ικανοποιημένοι.

7) Χωρίζουμε με κόμμα τις επιρρηματικές εξαρτημένες (δευτερεύουσες) προτάσεις από τις ανεξάρτητες (κύριες) –αιτιολογικές, χρονικές, υποθετικές, εναντιωματικές, αποτελεσματικές, τελικές– όταν το νόημά τους δεν είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένο με το νόημα της ανεξάρτητης (κύριας) πρότασης (σ' αυτή την περίπτωση συνήθως προηγούνται, ενώ στη στενή νοηματική σύνδεση συνήθως έπονται):

Επειδή έκανε πολύ κρύο, αποφασίσαμε να μη βγούμε.

(αλλά: Είμαι πολύ ανήσυχη γιατί δεν ήρθε ακόμα.)

Αν δεν έχω δουλειά, θα πάμε μαζί στο θέατρο.

(αλλά: Θα λυπηθώ αν δεν τον δω.)

Όταν τακτοποιήσω το ζήτημα, θα σου τηλεφωνήσω.

(αλλά: Θα το συζητήσουμε όταν βρεθούμε.)

Μου είναι αδύνατον να συμφωνήσω, όσο κι αν επιμένεις.

Ήταν τόσο όμορφα, που κανείς δεν ήθελε να φύγει.

Για να μπορέσει να έρθει στην ώρα του, ξεκίνησε πολύ νωρίς.

(αλλά: Τρώμε για να ζούμε. Ήρθα να σε δω.)

9) Χωρίζουμε με κόμμα τις αναφορικές μη προσδιοριστικές (δηλ. αυτές που δεν αποτελούν αναγκαίο συμπλήρωμα) προτάσεις:

Βρήκε στον δρόμο τον Γιώργο, που είναι ξάδερφος του Νίκου.

αλλά δε χωρίζουμε τις αναφορικές προσδιοριστικές:

Ο άνθρωπος που μου σύστησες δε μου άρεσε.

10) Δε χωρίζονται με κόμμα οι εξαρτημένες (δευτερεύουσες) προτάσεις που έχουν θέση αντικείμενου ή υποκειμένου (π.χ. πλάγιες ερωτηματικές, ειδικές κτλ.):

Πείτε μου αν θα έρθετε.

Φοβήθηκα μήπως βρέξει.

Δεν ήξερε πού να πάει.

Σας συνιστώ να διαβάσετε λογοτεχνία.

11) Στην αφήγηση μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα κόμματα αντί για εισαγωγικά (όχι όμως και κόμματα και εισαγωγικά) ή να χωρίσουμε με κόμματα τα λόγια που δεν ανήκουν στην αφήγηση:

Τότε, πρόσθεσε, θα πρέπει να αναλάβεις τις ευθύνες σου.

ή: *«Τότε» πρόσθεσε «θα πρέπει να αναλάβεις τις ευθύνες σου».*

«Εκείνη τη στιγμή, μας είπε, ένιωσα μεγάλο φόβο».

12) Όταν έχουμε σύνδεση προτάσεων με συμπλεκτικό ή διαχωριστικό σύνδεσμο, δε χρειάζεται συνήθως κόμμα:

Ούτε τον είδα ούτε τον γνωρίζω.

Η εγώ θα μείνω ή εκείνη.

13) Κανονικά δε χρειάζεται κόμμα πριν από τον σύνδεσμο «και». Βάζουμε κόμμα:

α) όταν μεσολαβεί δευτερεύουσα πρόταση:

Ξεκινήσαμε με το αυτοκίνητο, μόλις ξημέρωσε,

και φτάσαμε στη θάλασσα το μεσημέρι.

β) όταν το «και» ενώνει όλα τα προηγούμενα με τα επόμενα:

Υστερα ήρθαν κι αυτά τα Χριστούγεννα κι έφυγαν,

και ξαφνικά έφτασε η Πρωτοχρονιά.

γ) όταν με το κόμμα διευκολύνουμε την κατανόηση:

Μάλωσε μαζί του τη μέρα που έφυγε

από το σπίτι, και τον χτύπησε.

δ) όταν πρόκειται για τον συντετμημένο τύπο του «και», το «κι»:

Έφυγε βιαστικά, κι όταν ξαναγύρισε (= και, όταν...),

είχε τελειώσει το μάθημα.